

V období následujícím po ukončení studené války a geopolitických změnách s ním spojeným počaly vlády členských zemí Evropského společenství a potažmo Evropské unie, stejně jako i politické reprezentace vlád ostatních evropských zemí a Organizace Severoatlantické smlouvy, zaměřovat svoji pozornost na problém vymezení politických, ekonomických a institucionálních měřítek Evropy. Mezi základní kritéria náležela přitom snaha národních vlád a multilaterálních institucí chránit evropské národy před aktem války a násilí vyplývajícím z odlišných politických motivací vzhledem k rozpuštění Organizace Varšavské smlouvy a rozpadu Sovětského svazu, které pro státy západní Evropy představovaly v letech 1945-1991 chronickou latentní hrozbu ozbrojeného konfliktu. Za tímto účelem byly v rámci Evropského společenství a Evropské unie uzavírány smlouvy a dohody, jež zakládaly povinnosti a pravomoci členských států na poli společné bezpečnosti a obrany, jakož i práva a povinnosti zemí, které měly statut přistupujících členů, tedy i České republiky.

Cílem této práce je objasnit vývoj formátu společné evropské bezpečnosti po roce 1945, kdy došlo k diametrálně odlišnému vývoji ve východní a západní Evropě, jehož důsledkem bylo založení bipolárních bezpečnostně-obranných organizací Varšavského paktu a NATO, a v jehož důsledku mohly být oba politické bloky rovnovážné a rovnoprávné ve smyslu článku 51 Charty Organizace spojených národů, nemohly se však stát rovnocennými, a to zejména díky hlavním aktérům politické situace a demokratické povaze západoevropských států, které představovaly odlišnou politickou, ekonomickou a velikostní kvalitu, jak dokládá vývoj západní Evropy. Proto bych chtěla v rámci této práce věnovat pozornost bezpečnostní a obranné politice Evropského společenství, resp. Evropské unie po roce 1990, a to především bezpečnostně-obrannému vývoji z hlediska zahraničně-politických a bezpečnostních aspektů jak ve vazbě na Spojené státy americké a relevantní mezinárodněprávní uskupení (OSN), tak i v souvislosti s vývojem evropské zahraničně-bezpečnostní a obranné politiky v kontextu nových politických situací po

konci studené války, a to v souvislosti s rozšiřováním Evropské unie a Severoatlantické aliance, jakož i v souvislosti s novým vztahem EU k Organizaci spojených národů, NATO a USA s tím, že je nutné vymezit konstrukci Evropské unie vycházející ze Smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva) s ohledem na rozdělení kompetencí do tří pilířů. Předmětem této práce je spolu se Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou (Common Foreign and Defence Policy) a Evropskou obrannou a bezpečnostní politikou (European Security and Defence Policy) především druhý pilíř Evropské unie zahrnující společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, jež je založena na mezivládní spolupráci, a jež úzce souvisí s vývojem unijního integračního procesu a aspekty bezpečnostně-obranného charakteru z něho vycházejícími. Tyto aspekty nabývají na významu nejen v souvislosti s druhou vlnou rozšiřování Evropské unie, nýbrž také ve světle událostí na území bývalé Jugoslávie v průběhu 90. let 20. století, a to zejména s ohledem na soudobou vojensko-politickou činnost vykonávanou v této oblasti mírovotvornými silami členských států Unie. Jelikož spočívá převaha této agendy především v politické rovině, avšak má dnes vzhledem k II. pilíři Evropské unie také mezinárodněprávní dimenzi, jež je ovšem v malé míře zmiňována v odborné literatuře, ráda bych na tuto zaměřila svoji pozornost.

Tuto práci jsem zpracovala historicko-logickou metodou, a proto jsem považovala za nezbytné uvést Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku v širším kontextu, a to s využitím smluvních instrumentů i organizací. Těžiště práce spočívá v kapitolách zabývajících se Evropskou unií a vývojem bezpečnostní problematiky, kterou tato prošla, počínaje Západoevropskou unií a konče Evropskou bezpečnostní a obrannou politikou, jakož i dosud neplatnou Smlouvou o Ústavě pro Evropu, resp. jejím návrhem. Tato práce tedy určuje jak koncepci, tak i metodu zpracování mezinárodních vztahů s přihlédnutím k mezinárodnímu právu, které je pro tuto problematiku relevantní, a v jehož rámci jsem se snažila vyslovit právní názor na oblast evropské bezpečnosti a obrany s tím, že specifikum třípilířové struktury komunitárního práva, jakož i relevantnost práva mezinárodního na tomto poli se prolíná i v této oblasti, jakkoliv nejsou předmětem řízení před Mezinárodním soudním dvorem. Při zpracování této tematiky jsem pracovala s dostupnou literaturou, a to jak ve formě publikací, tak především s články v odborném

tisku, se kterými jsem se seznámila během postgraduálního studia na Diplomatické akademii ve Vídni, kde jsem se touto problematikou také zabývala.